

ДОВОЉНО РАЗ

Министарство одбране и Војска Србије ове године немају разлог да буду незадовољни медијима – ни у погледу публицитета ни када је реч о објављеним порукама које су се односиле на систем одбране. Иако јавна слика о одбрани није била идеална у 2007. години, довољан разлог за задовољство доноси већ чињеница да је приступ медија сфери одбране био у највећој мери објективан, и то у проценту који је надмашио све године од када је војска напустила име Југословенска народна армија.

Управа за односе с јавношћу Министарства одбране анализирала је прилоге о систему одбране које су објавила средства јавног информисања у Србији током 2007. године. Из 33 домаћа гласила издвојено је 16.090 прилога чија се садржина односила на Министарство одбране и Војску Србије. Анализа садржаја у селектованим прилозима указује на неколико битних промена када је реч о односу јавности према појединим сегментима одбране.

Током прошле године дошло је до значајних квалитативних промена (могло би се рећи чак и преломних) у односу јавности према неким сегментима одбране који су дуго били не само први на удару коментаторских оловака,

ЛОГА ЗА ЗАДОВОЉСТВО

него су у јавном мњењу третирано као кључне препреке реформи и чак међународним интеграцијама Србије. Реч је о цивилној контроли Војске и о војним службама безбедности.

■ БРОЈЧАНИ ПОКАЗАТЕЉИ

Број прилога о систему одбране у 2007. био је неочекивано велики, будући да је објављено 200 прилога више него у години пре, иако су током 2006. уз медије Србије праћена и гласила Црне Горе. Можда количину боље илуструје просек за 33 медија: та гласила су у 2007. објављивала просечно 44 прилога о систему одбране дневно, односно 1.340,8 месечно.

Поводом избора медија за узорак, логично је да нису могла бити обухваћена сва постојећа гласила у земљи. Одељење за анализу јавног информисања у Управи за односе са јавношћу обрадило је прилоге две новинске агенције, затим прилоге о систему одбране које су објавили штампани медији – 13 дневних новина и осам недељних, и прилоге које је емитовало десет ТВ-кућа (с тим што су праћене по једна информативна ТВ-емисија дневно и све специјалне емисије у којима се говорило о Министарству одбране и Војсци).

Уз агенције *Танјуг* и *Бета*, обрада се односила на *Вечерње новости*, *Политику*, *Данас*, *Глас јавности*, *Блиц*, *Курир*, *Дневник*, *Прес*, *Правду*, *Борбу*, *24 сата*, *Ало*, *Газету*, *Сведок*, *НИН*, *Недељни телеграф*, *Европу*, *Време*, *Стандард*, *Ривију 92*, *Таблоид*, затим на ТВ Б92, РТС 1, РТС 2, ТВ Ентер, ТВ Пинк, ТВ Кошава, ТВ Фокс, ТВ Војводина, ТВ Авала и ТВ СтудиоБ.

Највише прилога о систему одбране објавиле су агенције *Танјуг* – 2.339 и *Бета* – 1.574 прилога. У дневним новинама највеће занимање за систем одбране показали су *Политика* (објавила 1.033 прилога), *Вечерње новости* (980) и *Глас Јавности* (971 прилог), док су *Сведок* (са 126 прилога), *Недељни телеграф* (115) и *НИН* (113 прилога) недељници који су предњачили у односу на друге периодичне новине.

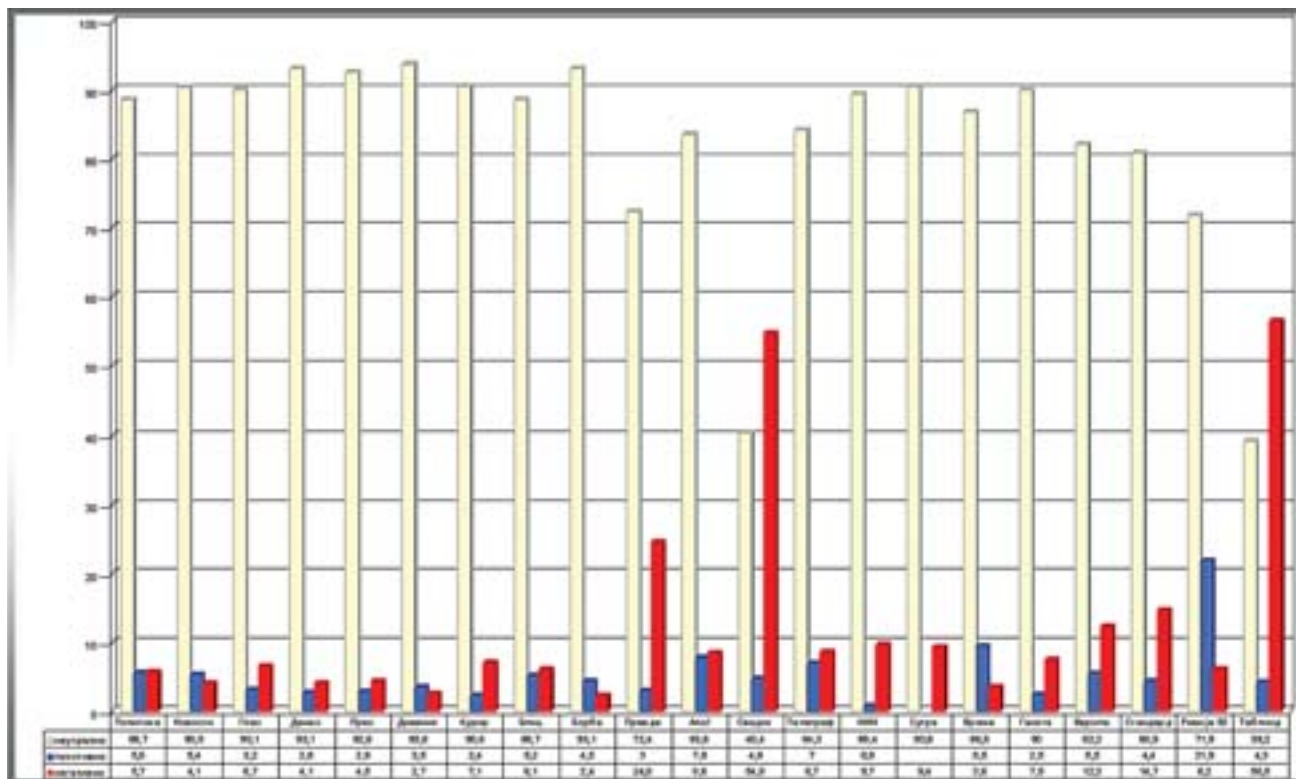
Телевизије које су емитовале највише прилога о систему одбране биле су: *РТС 1* (513 прилога у селектованим емисијама), *ТВ Б92* (476) и *ТВ Студио Б* (441 прилог).

■ МИНИМАЛНА ПРИСТРАСНОСТ

Показало се да су медији Србије имали углавном непристрасан приступ проблематици одбране. О непристрасности говори и податак да чак 89,2 одсто текстова о систему одбране из 2007. уз дате информације није имало коментаторске опаске.

Јасније речено, без обзира на то да ли су информације биле позитивне за систем одбране или не, у Анализи је то третирано као неутралан приступ све док (уз информације) нису давани и коментаторски судови. У вези с тим, важно је подсетити да је у 2006. неутрални приступ медија био за седам процената мањи него у 2007. години.

Чињеница да такав однос медија није знатније варирао током свих 12 месеци, без обзира на то што је година обилавала крупним дешавањима, дозвољава констатацију да однос јавног мњења према систему одбране и Војсци карактерише одређена стабилност.

ИСТРАЖИВАЊА ЈАВНОГ МЊЕЊА

Агенције Стратеџик маркетинг, Медиум Галуп, Цесид, Политикум, Скан, Ипрес, Галуп Европа, Транспаренс ин-тернешнел, Фактор плус и друге објављивале су у 2007. истраживања јавног мњења која су се односила, уз остало, и на систем одбране. Према њима, када се радило о поверењу грађана у институције државе, поверење у Војску Србије имало је, углавном, изнад 40 одсто грађана. Овај податак има још већи значај у релацији са мишљењем о осталим институцијама. Војска је, према већини истраживања, била на трећем месту према рејтингу (а у једном од истраживања на другом). Односно, грађани су исказивали највеће поверење Српској православној цркви, затим председнику Србије, а потом Војсци Србије. На основу свих истраживања, рејтинг Војске био је испред Скупштине, Владе Србије, полиције, судства, школства...

Осим истраживања о поверењу, била су честа испитивања ставова јавности о НАТОу, Партнерству за мир и евентуалном рату због Косова и Метохије. Резултати су указали да око 30 одсто грађана има позитивне ставове о НАТОу, односно о потенцијалном укључивању Србије у тај савез. Однос према Партнерству за мир био је знатно повољнији, али подршка учешћу Србије у Партнерству, према истраживањима, унеколико је опала крајем године. Показало се и да изразита већина становника Србије (70 одсто и више) не би подржала рат као средство за одбрану Косова и Метохије.

Што се тиче прилога у којима су наглашене поруке о систему одбране, евидентно за 2007. јесте да су и позитивно усмерени ставови и ставови са негативном интенцијом процентуално смањени у односу на 2006. годину. Поруке са позитивним вредносним ставовима садржало је 5,6 одсто прилога, а са негативним 5,2 одсто. Ради паралеле: у 2006. позитивни ставови чинили су 7,9 одсто, а негативни 9,4 одсто.

Распореденост вредносних усмерења према жанру била је у 2007. приближна релацији током 2006. Информативни жанр (вести, извештаји, саопштења), који је био заступљен у више од половине прилога о систему одбране – 53,2 одсто, карактерисао је и највећи проценат неутралности. Други, и према бројности и према непристрасном приступу, био је интеракцијски жанр (изјаве, интервјуи, конференције за новинаре) – за 40,3 одсто свих прилога о систему коришћен је тај жанр. У интерпретативном жанру (коментари, осврти, чланци, колумне) било је највише непожељних порука о систему одбране и Војсци, али је он био заступљен са само 6,1 одсто. Неочекивано мало, с обзиром на могућности, био је заступљен фотопублицистички жанр (фоторепортаже, цртежи, карикатуре) – само 0,2 одсто, а новинарско-литерарни (фељтони, мемоари) још мање – 0,1 одсто.

ШТА ЈЕ НАЈВИШЕ ЗАНИМАЛО МЕДИЈЕ

У бази података Управе за односе са јавношћу, прилози о систему одбране разврстани су у 49 тема, што је омогућило праћење промена у односу медија према појединим сегментима одбране.

Показало се да је третман система одбране и Војске у контексту дешавања са Косовом и Метохијом (КиМ), током 2007. године, био најзаступљенија тема у збиру прилога о одбрани. Објављена су 3.182 прилога у којима се, на пример, говорило о евентуалном повратку Војске на КиМ, о могућности војне интервенције у тај покрајини, о борбеном потенцијалу за такве акције, о сарадњи са Кфором, ставовима припадника ВС у вези са Косовом... То што је таква проблематика била на првом месту интересовања у медијима није неочекивано с обзи-

ром на све што се дешавало у вези са статусом Покрајине током 2007. Оно што донекле зачуђује произилази из поређења са 2006. годином – само годину пре та тема је била тек на 23. месту у редоследу занимања медија за поједине елементе у области проблематике одбране.

Још већа промена у занимању медија односи се на тему која је, често, ишла заједно са темом Космет. „Агресија НАТОа на СРЈ“, као тема, прешла је велики пут од почетка 2006. до краја 2007. године. Она се са 42. места у претпрошлој години нашла на осмом месту у прошлој, и то у прилозима који су разматрали ситуацију на КиМ у контексту 1999. године, а затим у информацијама о уништавању заосталих неексплодираних средстава или о дневницама некадашњих резервиста и слично. Али, служила је и као упозоравајуће подсећање на зло направљено пре скоро деценију – у коментарима и изјавама о садашњој међународној војној сарадњи, мировним мисијама УН, потенцијалном укључењу Србије у НАТО...

Изразито велике промене интересовања медија у 2007. години евидентне су и у оквиру више других тема.

Близу врха стигла је тема именована као „Политички чиниоци и Војска“. У 2007. нашла се на седмом месту према заступљености, док је у 2006. била на далеком 28. месту. Иако дефиниција теме упућује на веома широку област, Одељење за анализу је тим називом обухватило само оне прилоге који су садржали изјаве или саопштења о систему одбране и Војсци са јасним мотивом: политичком опредељењем, затим оне у којима су потенцирани ставови појединих политичких структура о систему одбране, без обзира на то да ли су ставови били наведени или су представљени као интерпретација новинара.

Занимљиво је и да су теме „Ратко Младић“, „Сарадња са Хашким трибуналом“ и „Несреће у Војсци“, које су 2006. биле међу најфреквентнијим (налазиле су се на другом, трећем и четвртном месту према занимању медија), у 2007. отишле на 20, девето и 16. место.

Припадницима Војске Србије вероватно се неће допасти што су гласила била релативно мало заинтересована за нека питања које они сматрају изузетно значајним. Тема „Стандард и статус припадника Војске“ у 2007. години удаљила се од јавности све до 29. места, а „Стамбена проблематика припадника ВС“ прошла је још горе – нашла се на 39. месту у опадајућем низу листе са 49 тема.

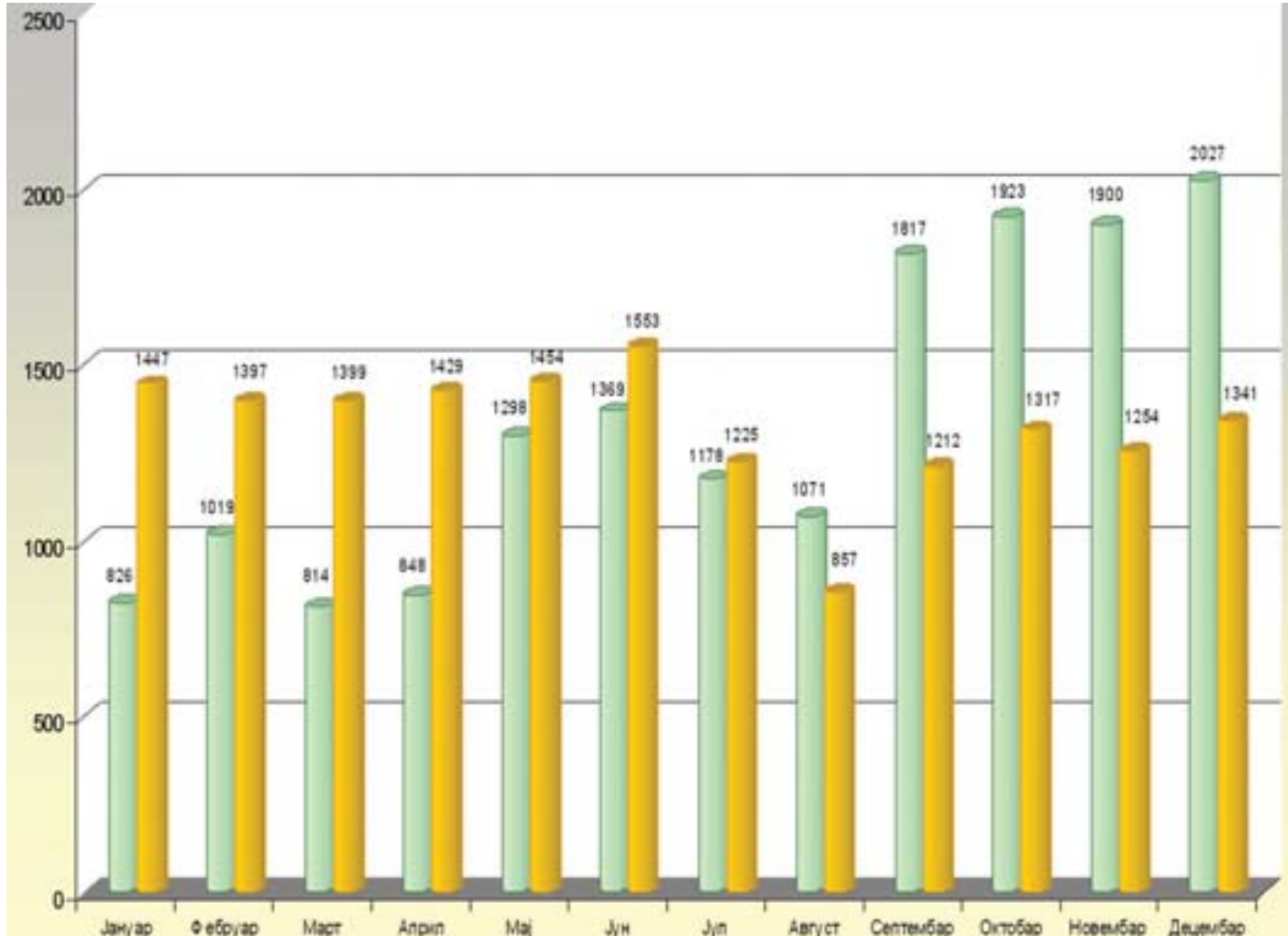
КВАЛИТАТИВНЕ ПРОМЕНЕ

Квалитативна промена, која је вероватно најзначајнија када се ради о релацији систем одбране-јавно мњење, показала се и у начину на који су медији третирали проблематику цивилне контроле Војске и војних служби безбедности.

Не треба подсећати да су годинама јавне цене о та два сегмента у нашем систему одбране биле крајње неповољне и да су често служиле као илустрација тези да је Војска нероформисана, конзервативна и потенцијално опасна за демократску оријентацију земље. Све време је истицано и да међународна заједница реформу у тим областима сврстава међу приоритетне задатке Србије, односно важне предуслове за напредовање земље ка Европској заједници.

Због чега је 2007. донела не само промену него, могло би се рећи, и обрт у гледању медија на цивилну контролу Војске? Архивирани прилози у Управи за односе са јавношћу сведоче да се релација позитивног и негативног усмерења у вези с том темом окренула наглавачке за само годину дана. У 2006. о цивилној контроли објављено је свега 3,6 одсто позитивних порука и чак 23,4 одсто негативних, док су у 2007. позитивна усмерења била заступљена са 21,3 одсто, а негативна са 5 одсто. Питање се односи и на војне службе безбедности које су биле дугогодишњи неславни рекордери када се радило о неповерењу јавности, а које су у 2007. години (судећи према објављеном) заслужиле нешто друго. Процент позитивних ставова о службама повећан је за 2,8 одсто у односу на 2006. годину, што не би била баш запањујућа разлика да није, истовремено, проценат негативних смањен за импресивних десет процената – опао је за 9,8 одсто током само 12 месеци.

Разлози за овакве промене су многобројни. Један од њих је што су у јавности питања укупне цивилне контроле Војске, укључујући и контролу служби безбедности, премештена више на план политике него што су, као ранијих година, медији форсирали тезе о отпорима кон-

ПОРАСТ БРОЈА ИЗЈАВА О СИСТЕМУ ОДБРАНЕ

Евиденција о изјавама поводом система одбране у 2007. показала је једну од већих промена. Број таквих изјава је, у односу на 2006, повећан за 21,6 одсто. Медији су објавили 4.904 прилога у којима су биле изјаве у вези са Министарством одбране и Војском. Од тога се у 2.892 случаја радило о изјавама из цивилних структура, а у 2.012 – о изјавама припадника Министарства одбране и Војске Србије.

Личности које су током године дале највише таквих изјава били су: министар одбране Драган Шутановац (27 одсто свих изјава), председник Србије Борис Тадић (8,7 одсто), начелник ГШ ВС генерал-потпуковник Здравко Понош (8 одсто), министар Расим Љајић (6,1 одсто), бивши министар одбране Зоран Станковић, у време свог мандата (5,1 одсто), премијер Војислав Коштуница (4,5 одсто), министар спољних послова Вук Јеремић (3,9 одсто) и заменик председника СРС Томислав Николић (3 одсто).

Прилози са изјавама (интервјуима) припадника Министарства одбране и Војске Србије имали су повољне ефекте, најпре зато што су били праћени порукама са позитивним усмерењем чији је проценат био знатно већи од просека свих прилога збирно – износио је 13,8 одсто (укупни просек је 5,6 одсто). А оно што је бар на први поглед мање уочљиво – изјаве су, углавном, имале јасно истакнут повод. Када се радило о изјавама које су биле мотивисане непосредним догађањима – оне су стизале до јавности брзо и биле су, садржајем, синхронизоване, захваљујућу Управи за односе с јавношћу. Погрешно би било закључити како се синхронизација подразумева. Ранијих година се, не баш ретко, дешавало да се више припадника Војске или Министарства огласи у медијима поводом исте теме, а да њихове информације буду међусобно контрадикторне.

троли унутар Министарства одбране и Војске Србије, посебно унутар служби безбедности које су, како се тврдило, функционисале самостално и у складу са сопственим политичким опредељењима.

Пресудне чиниоце за промену представљали су и усвајање Закона о одбрани, Закона о Војсци и законска регулатива о основама уређења служби безбедности, али и формирање Савета за националну безбедност. Ефекат су постигле, сигурно, и оцене Европске комисије и изјаве појединих страних званичника о побољшању у цивилној контроли Војске, као и позитивне изјаве више јавних личности у Србији. У јавности је, дакле, сасвим напуштена теза, раније неизбежна у многим медијима, према којој одбегли хашки оптуженици имају најчвршће упориште у војним службама безбедности.

ДВОСМЕРНА КОМУНИКАЦИЈА

Управа за односе с јавношћу значајно је унапредила начин комуницирања са јавношћу, а самим тим и са медијима. То се одразило и на бољу комуникацију коју су остварили и припадници Министарства одбране и Војске Србије.

Примера ради, припадници војног школства су се сјајно снашли у томе. Информације о редовном образовању у војним школама, пре свега Војној академији, било је до пре две-три године тема за коју су медији били релативно мало заинтересовани. Сада је другачије. Није најважније само што је током 2007. Војна академија била континуирано присутна у гласилима, колико је значајно што су прилози о њој налазили истакнута места у медијима и, још важније, што су те информације престале да буду шаблонизирани.

Управа за односе с јавношћу успела је да чак трећина прилога о неком догађају буде објављена као најјава онога што предстоји, чиме је постизана пожељна радозналост јавности.

И ово сугерише да је прошло време када се о релацији систем одбране - медији говорило са искључивошћу. Релација је, као и увек, двосмерна. ■

Зорица СТАНКОВИЋ